

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника Информатика и рачуналство, уџбеник за осми разред основне школе, на хрватском језику и писму, аутора Зорице Прокопић и Јелене Пријовић, издавача Бигз, Београд.

Констатује се да је горе наведени уџбеник *Informatika i računalstvo, udžbenik za osmi razred osnovne škole*, превод уџбеника истих ауторки, издатог на српском језику и ћириличком писму, издавача Бигз, Београд, који је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу Решењем број: 650-02-00305/2021-07 од 09.03.2022. године.

Уџбеник обухвата пет тематских целина: Информационо-комуникационе технологије, Дигитална писменост, Пројектни задатак, Рачунарство, Пројектни задатак.

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 –Уџбеник поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 3 (три) - показатељ је задовољен у великом обиму.

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке у уџбенику:

наслов на корицама уџбеника није на хрватском језику; требало би *Informatika i računalstvo* на првој страници нема упутства за дигитални уџбеник, као у уџбенику на српском језику на другој страници нема података о ЦИП каталогизацији нити податак о одобрењу Министарства просвете; нема ни података о лектору на хрватском језику, већ је записан лектор који је обавио посао на српском језику, а то је нетачан податак у случају уџбеника на хрватском језику

на стр. 7, 28, 72, 81, 91, 93, 98, 101, 104, 105, 127, 155, 159, 160, 164 не пише се тачка-зарез при набрајању један испод другога, јер су већ просторно одвојени и писање тачке-зареза сугерише својеврсни плеоназам; потребно је обрисати знакове ; јер тренутно важећи правопис хрватског језика тако налаже глагол *koristiti se* није употребљен као повратни, већ као прелазни глагол, а у реченицама је јасно да се глагол употребљава у значењу обављања чега с помоћу негеча; потребно је преобликовати тај глагол у целом уџбенику тако да добије облик повратног глагола и да се води рачуна да се промени и падеж речи која је поред тог глагола у инструментал; пазити и да се глаголски прилог садашњи – *koristeći se* такође пише у својем облику повратног глагола

потребно је преобликовати реченице у којима се налази реч *Hajdemo* јер је та речца прикладна за неформални језик, а неприкладна за формални језик у уџбенику; боље је написати глагол поред ње у императиву (пр. откријмо, урадимо...)

потребно је проверити употребу речи *Različite* јер често не наглашава разлику особина међу речима, па је у тим случајевима потребно написати *Razne* јер то значи да се јављају у неодређеном броју; ако је значење реченице разлика у особинама, онда остаје *Različite*

уместо *donose odluke* треба написати *odlučuju* због језичне економије и избегавања административног стила на стр. 8 једну реченицу треба изменити на следећи начин: „Na primjer, ako želiš kupiti računalo ili mobitel, prethodno ćeš se potruditi saznati što više podataka o obilježjima računala, tj. mobitela, cijenama, uvjetima kupnje i slično.” због избегавања да + презент конструкције и давања предности речима хрватског порекла у односу на интернационализме

уместо *donose zaključci*, или у једнини, написати *zaključuje* због начела језичне економије и избегавања административног стила

уместо *vrši mjerenja* написати *mjeri* због начела језичне економије и избегавања административног стила

уместо *Prilikom* написати *pri* јер је *ūprilika* именица, а у реченицама је употребљена као предлог (пр. *Prilikom kreiranja* треба променити у *Pri kreiranju* и у другим примерима)

уместо *retci* написати *redci* јер се у речима са сугласничким скупом дц не спроводи једначење по звучности; то је потребно променити у свим падежима јер је кроз цео уџбеник именица погрешно записана

потребно је избрисати спојницу код глагола који треба да означе женски род, пр. *utvrdio/-la*, већ само написати *utvrdio/la* или још боље решење било би да се пише у множини па ће се избећи незграпни облици код подналова *Vježbanje* слово е не припада истој боји, фонту ни облику као остатак наслова у неким деловима уџбеника

на стр. 13 код прве тачке потребно је написати тачку на крају реченице – „Dodaj jedan radni list.”

на стр. 13 код четврте тачке назив *Školska 2021./2022.* треба у потпуности да буде у *italicu*, а не само једна година

уместо *Ukoliko* написати *Ako* јер се „уколико” записује само у случају кад следи „утолико”, а везник „ако” правилно је употребити у узорчним реченицама

све речи страног порекла потребно је још једном прегледати јер многе нису у *italicu*, на готово свакој страници остале су речи на енглеском језику које нису у *italicu*, а морају да буду јер су стране речи

на стр. 15 реч *upotrijebi* није правилно растављена на слоге, јер је растављена код скупа ије који је један глас у хрватском језику и не раставља се; реч се правилно раставља *u-po-trije-bi* те се у складу с тим правилом треба исправити

на стр. 15 дупли размак код *Korak 2.* и слици 1.4.

на стр. 21 на крају текста треба избрисати једну тачку, не треба да пишу две тачке

на стр. 23 последњу реченицу треба изменити на следећи начин: „Pri unosu, koristi se dvotočkom da razdvojiš sate, minute i sekunde.” због именице прилика употребљене као предлог те због глагола користити се употребљеног у облику прелазног глагола уместо повратног

на стр. 25 запете нису добро записане; у тексту код Корака 3. треба написати: „Pronađi držač ispune pa, držeći desni klik, povuci miš do ćelije B10.”

на стр. 25 у делу *Vježbanje* потребно је променити другу реченицу јер *italic* није спроведен, неке речи остале су на српском језику, убачена су слова којих нема у уџбенику на српском језику и додати су додатни знакови навода којих у уџбенику на српском језику нема; променити у: „Upiši u ćeliju B1 riječ „ponedjeljak” (ako su regionalna podešavanja Serbian [Latin, Serbia] ili „понедељак” (ako su regionalna podešavanja Serbian [Cyrillic, Serbia]).

у уџбенику се доследно употребљава најмање препоручљив облик за генитив множине женског рода, односно употребљава се наставак –и уместо наставак –а (пр. типки уместо типка и сл.); с обзиром на то да је таквих примера много, а да граматика препознаје тај наставак иако га у најмањој мери предлаже као решење, препоручује се да се ти облици овај пут не мењају

у уџбенику се доследно употребљавају интернационализми иако за њих постоје добра и учестала решења у хрватском језику, односно начело језичног пуризма не поштује се доследно (пр. хоризонтално и вертикално уместо окомито и водоравно, максимално и минимално уместо највише и најмање, физички уместо тјелесни, формира уместо обликује итд.); с обзиром на то да је таквих примера много, а да се и интернационализми налазе у језичном корпусу хрватског језика, препоручује се да се ти облици овај пут не мењају

у целом уџбенику показна заменица „овај, тај” није кориштена у складу с језичним саветником хрватског језика који налаже да се обликом „овај” користимо кад наглашавамо да нешто следи (пр. А ово су моји пријатељу: Марко, Јанко...), а облик „тај” кад се реферишемо на нешто што смо претходно рекли (пр. О томе смо говорили у претходној лекцији.). Но с обзиром на то да је током целог уџбеника занемарено то правило у свим падежима, родовима и бројевима те да је реч о сугестији језичног саветника, не препоручује се измена те заменице јер би то захтевало превелик напор.

на стр. 28 у сивој табlici *da oblikuješ* променити у *oblikovati* јер се у хрватском језику конструкција да + презент мења инфинитивом кад год не изражава намеру

код глагоских прилога садашњих нису писане запете, а правопис и граматика хрватског језика налажу да се запета пише те је то потребно исправити – пр. *Prateći sljedeće korake, naučit ćeš kako se koristiti opcijama grupe Alignment kartice Home.*

на стр. 34 на слици 1.31. последњи опис горе *Broj zgibova* пресечен је и не види се

на стр. 35 уместо *vrši izbor* написати *biraju atributi*

на стр. 36 код *Skok u dalj* треба све речи да су у *italicu*

на стр. 36 уместо *sortiranje se vrši* написати *sortira se* због језичне економије

на стр. 36 на слици 1.33. последњи опис горе *Broj zgibova* пресечен је и не види се

на стр. 37 код *Koraka 4* на крају описа треба избрисати једну тачку

на стр. 37 на слици 1.35. последњи опис горе *Broj zgibova* пресечен је и не види се

на стр. 37 у делу *Razmisli* реч *primijeniti* није добро растављена – треба се водити правилом да се ије не раставља, а конкретна реч правилно се раставља *pri-mije-ni-ti*

на стр. 37 у *Koraku 6* опис на слици остао је на ћирилицу

на стр. 41 у делу *Istraži* односна заменица записана је у облику *šta*, а требало би да је записано као *što*

на стр. 47 *da nadalje samostalno istražuješ* променити у *nadalje samostalno istraživati*

на стр. 47 предмет *Srpski jezik i književnost* променити у *Hrvatski jezik i književnost*

на стр. 49 реч *vrijednost* није правилно растављена на крају реда; раставља се *vrije-dnost* те се у складу с тим раставља на крају реда

у уџбенику није записивана запета испред везника „па” онда кад суреченице изричу однос узрока и последице назив слике у опису је писан са тачком на крају, а у тексту није записана тачка код последњег броја (пр. у опису слике пише *Slika 1.51.*, а у тексту пише *slika 1.51*)

на стр. 53 на крају текста налазе се две тачке, потребно је обрисати једну

хрватски правопис налаже да се префикси хрватскога или страног порекла пишу као једна реч, без спојнице или цртице те је неопходно исправити *mini-grafikon* у *minigrafikon*

на стр. 60 у 1. задатку речи у реченици нису срочне; требало би: „Poveži slike raznih vrsta grafikona s njihovim nazivima na engleskomu jeziku.”

на стр. 62 у делу *Istraži* реч *prije* неправилно је растављена; то је једносложна реч јер се ије у хрватском језику не раставља на слоге те је потребно прелом прилагодити том правилу; иста грешка у тексту код речи *lijeve*, раставља се *lije-ve* те се прелом треба томе прилагодити

на стр. 66 на крају текста написане су две тачке, потребно је обрисати једну

на стр. 67 глагол *prijelomiš* треба исправити у *prelomiš* јер је инфинитив тог глагола *prelomiti*

на стр. 68 *Podaci* поправити у *Podatci* с обзиром на то да се т писало кроз цео уџбеник

на стр. 69 реч *Prijenos* погрешно је растављена; раставља се *Prije-nos*

на стр. 71 у делу *Ponovi naučeno* потребно је синтагму *podjeljenom tablicom* променити у *podijeljenom tablicom* јер се тај придев пише се ије

у заглављу на 73. стр. текст је остао на српском језику; потребно је написати **INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE**

на стр. 76 у наслову се налазе придев и именица у погрешном роду; именица доб је женског рода те у дативу, локативу и инструменталу има наставак –и, а не –у те треба исправити **U DIGITALNOJ DOBI**

на стр. 78 синтагму *internet korisnika* треба преобликовати у *internetskih korisnika* јер прва реч треба да буде придев, а друга именица, чак иако је страног порекла; исто у случају *internet aplikacije -> internetske aplikacije; internet aktivnosti -> internetskoj aktivnosti* на стр. 79

на стр. 79 код задатка б налазе се две тачке на крају; потребно је обрисати једну

на стр. 80 многе речи нису у духу хрватског језика – *neophodni* – *nužni*; *tendencija* – *težnja*; *koncept* – *nacrt*; *lice* – *osoba*

на стр. 82 горе у тексту записане су две тачке на крају реда; потребно је избрисати једну

на стр. 82 текст слике 2.2. остао је на ћирилицу и на српском језику

на стр. 83 текст слике 2.3. на српском је језику

на стр. 83 потребно је превести и назив министарства, као што би се превело и да је назив на енглеском језику – *Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije*

на стр. 84 типфелер – *otvornih podataka -> otvorenih podataka*; на истој страници стране речи нису у *italicu*

на стр. 85 *dobija* треба променити у *dobiva*

на стр. 86 конструкцију *Po tvom mišljenju* треба мењати у *Što misliš* јер записана конструкција сугерише просторно значење што никако није примерено мишљењу

реченица на стр. 86 игнорише запету у случају уметања и да + презент правило; поправити у: „Zbog tvoje sigurnosti na internetu, kao i sigurnosti tvojih prijatelja na društvenim mrežama, važno je znati sljedeće:”

именица *osnova* у хрватском је језику женског рода па се деклинира на следећи начин: *osnova, osnove, osnovi, osnovu, osnovo, osnovi, osnovom*; ти се наставци у једнини морају поштовати или нека се реч замени именицом *temelj*; у уџбенику се често користи погрешно, односно нема добар наставак

на стр. 88 *senzorskih* променити у *senzornih*

на стр. 90 *povrjeđivanje* променити у *povredu*

на стр. 91 *da ograniče, da zaštite, da se smanji, da se djeca upute* променити у *ograničiti, zaštititi, smanjiti, uputiti djecu*

на стр. 92 *u koju spadaju* променити у *kojoj pripadaju*

на стр. 94 реч *saopće* променити у *priopće*

vrši prikupljanje променити у *prikuplja*

избегавати пасивне конструкције *od strane učenika/nastavnika* и сл. и мењати их у активан облик

на стр. 96 у слици 3.3. *Elektrotehničar računara* променити у *Elektrotehničar računala*

на стр. 96 слика 3.4. на ћирилици и на српском језику

tip -> *vrsta*; *regija* -> *područje*

formiraj zaključak – *zaključci*

на стр. 103 текст у слици 4.5. остао је на српском језику

на стр. 103 реч *podrazumijevana* није растављена у складу с правилом нерастављања ије у хрватском језику; реч

се раставља *rod-ra-zu-mije-va-na* и потребно је пазити на то кад се раставља на крају реда

на стр. 104 у тексту се налази запета која је из неког разлога записана на почетку реда, што није у складу ни са једним правописом хрватског језика и потребно је прилагодити прелом да се запета нађе у горњем реду, а не да њом почиње нови ред

на стр. 104 у 3. задатку под ц) записане су на крају две тачке, потребно је једну обрисати

на стр. 107 предлог *с/са* није написан у складу с правописом хрватског језика који налаже да се предлог *с* пише увек, осим ако реч поред њега почиње словима *с, з, ш, ж* или сугласничким скуповима *пс, кс, пш*; уместо *sa alatima* написати *s alatima*

на стр. 107 сличице стрелица кроз доле у тексту деломично секу текст

на стр. 108 код *Zahtjeva 5* написане су две тачке на крају реченице, потребно је обрисати једну тачку

на стр. 109 жута боја се померила и није убојен текст *Zahtjev* као на претходним страницама

на стр. 115 реч *tijekom* неправилно је растављена; раставља се *tije-kom* и у складу с тим потребно је раставити је на крају реда

на стр. 116 код *Zahtjeva 6* не треба писати тачка испред двотачке

на стр. 117 у запису кода направљена је грешка јер је написан размак уместо везника *и*; у другом реду требало би писати *#i uzima vrijednost od 0 do n-1, što su indksi u listi*

на стр. 118 у *Tablici 4.1.* записана је реч *stupacima*, а правилно је *stupcima*

на стр. 119 у запису програмског кода, у последњем реду налази се несрочна синтагма; потребно је поправити у *#završava rad na kreiranju grafikona*

на стр. 129 уместо *pisanu zadaću* написати *školsku zadaću* јер се синтагма *писана загађа* у хрватском језику не користи; у наставку текста на тој страници такође је потребно изменити; у кодовима уместо *pisana* написати *školska*

на стр. 130 у коду уместо *pisane zadaće* написати *školske zadaće*; у тексту такође; у опису графикана такође

у уџбенику се именица *kod* недоследно пише, некад са ознаком дужине, некад без ње *davanje imena* -> *imenovanje*

на стр. 134 горњи запис кода нема одговарајуће наводнике, ни облик ни боју који се обично уносе кад се пише код

на стр. 135 назив министарства треба превести

на стр. 136 текст слике 4.26. остао је на ћирилици и српском језику

на стр. 136 текст *Preuzimanje podatka* ставља се под наводнике, а доле и под наводнике и у *italic*; осим ако нема неки стручан разлог зашто постоји разлика у записивању тог текста на истој страници, потребно је уједначити

на стр. 138 реч *dvije* у делу *Važno* није добро растављена; то је једносложна реч и не раставља се на слоге те је потребно пазити на то при прелому

на стр. 140 у синтагми *tomu retku* слово и непотребно задебљано

на стр. 140 написане су две двотачке, потребно је избрисати једну

на стр. 143 написане су две двотачке, потребно је избрисати једну

на стр. 148 и 149 налазе се различити наводници; разликују се у односу на остале наводнике у уџбенику и у односу на уџбеник на српском језику; потребно је уједначити, посебно код записивања кода јер то може ученике збунити

на стр. 151 реч *vrijednosti* није добро растављена на крају реда; раставља се *vrije-dno-sti* и о томе треба водити рачуна при прелому

на стр. 152 реч *podrazumijeva* није добро растављена на крају реда; раставља се *pod-ra-zu-mije-va* и о томе треба водити рачуна при прелому

vrši prebrojavanje -> *prebrojava*

на стр. 153 у запису кода предлог *c/са* није правилно записан; поправити у #порунјаванје ћелије новогa stupca с успјехом

на стр. 158 *Stari Grad* није написано у складу с правописом хрватског језика који налаже да се вишеречни називи градских четврти пишу тако да је само прва реч написана великим словом, а остало малим; потребно је преправити у *Stari grad*

на стр. 161 *spadaju u kategoriju* преобликовати у *pripadaju kategoriji* јер речи *spadati* и *pripadati* нису синоними, односно у конкретном примеру реченица тражи значење речи припадати, а не спадати

на стр. 162 *nosilac* променити у *nositelj*; *tajbrejk* променити у *tie-break*

на стр. 164 реч *jasnoća* променити у *jasnost*

на стр. 165 фразу *od triju* променити у *od tri* јер је реч о прилошкој одредби количине која поставља питање колико и број три ставља у акузатив, уместо у генитив

на стр. 165 реч *period* заменити с *razdoblje*

на стр. 166 речи *Konzultirajte se* заменити са *Posavjetujte se*

на стр. 170 грешка у *c/са* и грешка у великом слову; исправити код у: #tablica s podacima за Beograd – Stari grad:

на стр. 170 испод *Stari Grad* поправити у *Stari grad*

на стр. 170 уместо *Elektrotehničar računara* написати *Elektrotehničar računala*

на стр. 173 библиографске јединице нису пописане у складу с начелом хрватског правописа који налаже: презиме, име. година. наслову у *italicu*. издавач. град.; нпр. прву тачку треба поправити на следећи начин: Petrović, Marina, Prokopić, Zorica, Prijović, Jelena. 2018. *Informatika i računalstvo: udžbenik za peti razred osnovne škole*. BIGZ školstvo d.o.o. Beograd.

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Реченична конструкција је правилна и јасна, усаглашена са узрастом ученика, што доприноси да градиво буде разумљиво.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 – Страни изрази се користе само када је то неопходно – задовољен је и оцењен оценом 3 (три) - показатељ је задовољен у великом обиму. Страни изрази нису употребљени искључиво због специфичности градива. За њих нису увек дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4 (четири). Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива. Језик уџбеника је јасан, прецизан и доприноси олакшавању процеса учења.

На основу претходно изложеног, закључује се да је испуњен Стандард 4 - Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.